

บทที่ 4

ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการประกันภัยความรับผิด ในผลิตภัณฑ์กรณีสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ปัจจุบันสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่างที่มีวางจำหน่ายในท้องตลาดนั้นมีความหลากหลายและมีประโยชน์ในการใช้สอยตามวัตถุประสงค์แตกต่างกันไปตามชนิดหรือประเภทของสินค้านั้น ซึ่งนอกจากประโยชน์ในการใช้สอยแล้ว สินค้าบางชนิดยังอาจก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายได้ ไม่ว่าจะเป็นโดยสภาพของตัวสินค้าเอง หรือโดยลักษณะของการใช้งานนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายได้แก่ผู้บริโภค ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นย่อมต้องมีการชดเชยเยียวยาความเสียหาย และการชดเชยเยียวยานั้นจะเกิดขึ้นได้ก็โดยการเรียกร้องสิทธิตามกฎหมายของผู้เสียหายหรือผู้บริโภค โดยมีกฎหมายรองรับ ซึ่งในปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่จะสามารถนำมาบังคับใช้เพื่อการชดเชยเยียวยาหลายฉบับ

แต่กฎหมายแต่ละฉบับยังไม่สามารถช่วยให้ผู้เสียหายให้ได้รับการชดเชยค่าเสียหายได้อย่างรวดเร็วทันทั่วทั้งที่ที่ได้รับอันตรายหรือเสียหายบาดเจ็บจากการใช้สินค้าได้ ซึ่งหากมีการวางมาตรการ หรือหาแนวทางที่จะสามารถแก้ไขโดยการนำระบบการประกันภัยมา ใช้ควบคู่กับกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันด้วยแล้ว น่าจะเป็นการช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว และยังเป็นการช่วยเสริมให้กฎหมายต่าง ๆ นั้นให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการที่จะนำระบบการประกันภัยมาใช้ นั้นจะต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรค หรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้การนำระบบการประกันภัยมาใช้บังคับก่อนประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมมากที่สุด

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการนำระบบการประกันภัยภาคสมัครใจตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ

แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดของผู้ประกอบการที่เป็นผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้นำเข้าสินค้าในกรณีที่สินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพื่อเป็น

การให้ความคุ้มครองแก่บุคคลภายนอกผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ แต่กฎหมายหรือวิธีการดำเนินการเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนนั้นยังมีปัญหาและอุปสรรคที่ยังไม่เอื้ออำนวยให้บุคคลผู้ที่ได้รับความเสียหายได้รับการชดใช้เยียวยาอย่างรวดเร็วและได้ค่าเสียหายที่ใกล้เคียงกับความเสียหายที่แท้จริง ซึ่งมาตรการที่จะสามารถนำมาใช้เสริมเพื่อเยียวยาหรือจะเป็นหลักประกันว่าผู้เสียหายจะได้รับการชดใช้เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นกับตนก็คือ การนำระบบประกันภัยความรับผิดในผลิตภัณฑ์มาใช้กับผู้ประกอบการในประเทศไทย เช่นเดียวกับการประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายลักษณะอื่นๆ เช่น การประกันภัยความรับผิดในวิชาชีพ หรือการประกันภัยความรับผิดต่อสาธารณะ เป็นต้น

เนื่องจากการประกันภัยในผลิตภัณฑ์ในประเทศไทยนั้น ในปัจจุบันยังถือว่าเป็นเรื่องใหม่ ด้วยเหตุที่ว่าความรับผิดในผลิตภัณฑ์นั้นประเทศไทยเพิ่งมีกฎหมายบังคับใช้โดยกำหนดหน้าที่และความรับผิดของผู้ประกอบการเพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคหรือบุคคลภายนอกผู้ที่ได้รับความเสียหาย ซึ่งบริษัทประกันภัยที่ดำเนินธุรกิจในประเทศไทยบางแห่งก็มีการให้บริการประกันภัยประเภทนี้บ้างแล้ว แต่ผู้ประกอบการอาจจะยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการลดความเสี่ยงจากการก่อให้เกิดความเสียหายในธุรกิจของตน ด้วยวิธีการทำประกันภัยความรับผิดในผลิตภัณฑ์

แต่ในต่างประเทศการประกันภัยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ได้มีมาเป็นระยะเวลาพอสมควร และมีความสำคัญต่อผู้ประกอบการที่จะบรรเทาความรับผิดของตนในการชดใช้ค่าเสียหายทางการเงินซึ่งผู้ประกอบการมีความรับผิดตามกฎหมายที่จะต้องชดใช้ค่าเสียหายแก่บุคคลผู้ที่ได้รับความเสียหาย หากว่าคนต้องถูกฟ้องร้องเรียกให้ชดใช้ค่าเสียหาย ซึ่งในต่างประเทศอย่างประเทศออสเตรเลียได้มีการกำหนดไว้ในกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ว่าให้เป็นหน้าที่ของผู้ผลิตที่จะต้องจัดทำประกันภัยหรือมีหลักประกันอย่างใดๆที่จะมีขึ้นเพื่อคุ้มครองและเป็นหลักประกันสำหรับผู้เสียหายว่าจะได้รับการชดใช้ค่าเสียหายหากมีความเสียหายเกิดขึ้น ซึ่งในต่างประเทศนั้นไม่ได้มีบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการประกันภัยความรับผิดในผลิตภัณฑ์เป็นการเฉพาะ โดยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่างๆจะเป็นการวางระเบียบ ข้อบังคับ หรือหลักเกณฑ์ไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิด

สำหรับการประกันภัยความรับผิดในประเทศไทยนั้นไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการประกันภัยความรับผิดในผลิตภัณฑ์เป็นการเฉพาะเช่นกัน ดังนั้นการนำบทบัญญัติว่าด้วยการประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการประกันวินาศภัยและการประกันภัยอัจนที่มีบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันนี้มาปรับใช้กับการประกันภัยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ได้เพียงไรนั้นอาจพิจารณาจากบทบัญญัติในส่วนของการประกันวินาศภัยและการประกันภัยอัจน

กล่าวคือ การประกันภัยความรับผิดหรือการประกันภัยค้ำจุนนั้นถือว่าเป็นการประกันวินาศภัยอย่างหนึ่ง ที่มีวัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัยที่ไม่ใช่ตัวทรัพย์สินเหมือนเช่นการประกันวินาศภัยทั่วไป แต่เป็นความรับผิดของผู้เอาประกันภัยที่มีต่อบุคคลภายนอก โดยภัยที่ผู้รับประกันภัยรับเสี่ยงในการประกันภัยนั้นเป็นความรับผิดของผู้เอาประกันภัยที่จะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของผู้เอาประกันภัยหรือที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องรับผิด การประกันภัยค้ำจุนจึงมีลักษณะเป็นสัญญาเพื่อประโยชน์ของผู้เอาประกันภัยเองในการที่จะได้รับการคุ้มครองจากผู้รับประกันภัย โดยการที่ผู้รับประกันภัยจะเป็นผู้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่บุคคลภายนอกซึ่งมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน ตามที่บัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 887 ซึ่งให้สิทธิแก่บุคคลภายนอกผู้ต้องเสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัยได้โดยตรง

ความรับผิดของผู้เอาประกันภัยที่มีต่อบุคคลภายนอกตามกฎหมายนี้ จึงถือเป็นวินาศภัยอย่างหนึ่งของผู้เอาประกันภัยและเป็นวัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัยตามสัญญาประกันภัยค้ำจุน เมื่อผู้เอาประกันภัยมีความรับผิดต่อบุคคลภายนอกในอันที่จะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ย่อมถือได้ว่าเกิดวินาศภัยตามสัญญาประกันภัยค้ำจุนขึ้นแล้ว ผู้รับประกันภัยก็ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นให้แก่บุคคลภายนอกผู้ต้องเสียหายแทนผู้เอาประกันภัยด้วย ความรับผิดของผู้รับประกันภัยค้ำจุนนั้น มิใช่ความรับผิดในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วมกับผู้เอาประกันภัย แต่เป็นความรับผิดในมูลหนี้ตามสัญญาประกันภัย ดังนั้น

เมื่อพิจารณาลักษณะการประกันภัยความรับผิดของผู้ประกอบการกับการประกันภัยค้ำจุนแล้ว จึงสามารถนำบทบัญญัติของการประกันภัยค้ำจุนมาปรับใช้กับการประกันภัยความรับผิดของผู้ประกอบการได้ โดยผู้ประกอบการก็คือบุคคลผู้เอาประกันภัย บริษัทรับประกันภัยก็คือผู้รับประกันภัย และบุคคลภายนอกผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการ ส่วนภัยที่บริษัทผู้รับประกันภัยรับเสี่ยงก็คือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้บริโภคนอกหรือบุคคลภายนอกผู้ได้รับความเสียหาย ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยจงใจหรือความประมาทเลินเล่อก็ตาม แต่กฎหมายประกันภัยของไทยเท่าที่มีอยู่โดยเฉพาะบทบัญญัติในเรื่องการประกันภัยค้ำจุน เป็นกฎหมายที่มีการบัญญัติไว้เพียงกว้าง ๆ เท่านั้น ซึ่งสามารถบังคับใช้ได้กับการประกันภัยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ได้ในระดับหนึ่ง ทำให้ความคุ้มครองจากการทำประกันภัยไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร ซึ่งเป็นปัญหาทางกฎหมายที่ไม่สามารถใช้ครอบคลุมการทำประกันภัยในลักษณะนี้ได้อย่างครบถ้วน

จากบทกฎหมายว่าด้วยประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นลักษณะของการทำประกันภัยในระบบสมัครใจ กล่าวคือ การเกิด

สัญญาประกันภัยจะเกิดขึ้นด้วยการแสดงเจตนาของผู้เอาประกันภัยที่จะเข้าเป็นคู่สัญญา ซึ่งหากจะนำระบบการประกันภัยภาคสมัครใจนี้มาใช้เสริมกับบทบัญญัติกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์แล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าจะสามารถช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการให้ผู้เสียหายได้รับคุ้มครองในการการชดเชยค่าเสียหายตามความมุ่งหมายของบทกฎหมาย แต่การจะนำระบบประกันภัยภาคสมัครใจมาใช้กับในกรณีนี้ นอกจากจะมีประโยชน์แล้วยังเห็นว่ายังมีปัญหาหรือข้อจำกัดบางประการของการนำหลักกฎหมายประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเบี้ยประกันภัยซึ่งจะเห็นได้ชัดมากที่สุด เนื่องจากอัตราของเบี้ยประกันภัยนั้นจะขึ้นอยู่กับลักษณะของภัยที่ผู้รับประกันรับ โอนความเสี่ยง และจำนวนของผู้รับประกันภัยในลักษณะเดียวกันเพราะจะเป็นไปตามหลักของการกระจายความเสี่ยงในการประกันภัยที่จะต้องมีการมีจำนวนผู้เสี่ยงภัยชนิดเดียวกัน เมื่อปรากฏว่าการประกันภัยในผลิตภัณฑ์มิได้บังคับให้ผู้ประกอบการต้องจัดทำประกันภัยก็จะทำให้ผู้ประกอบการเลือกที่จะไม่ทำประกันภัยความรับผิดเพื่อไม่ให้เป็นภาระค่าใช้จ่าย แม้จะสามารถผลัดภาระในส่วนนี้ไปสู่ราคาของสินค้าได้ก็ตาม เมื่อผู้ประกอบการไม่เลือกที่จะทำประกันภัยทำให้จำนวนของผู้รับประกันภัยมีจำนวนน้อยตามไปด้วย ทำให้เกิดปัญหาว่าเมื่อผู้รับประกันภัยน้อยรายอัตราเบี้ยประกันก็จะสูงซึ่งเป็นไปตามหลักการกระจายความเสี่ยงดังกล่าวข้างต้น

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับการนำการประกันภัยภาคบังคับมาใช้ในกรณีความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ตามที่ได้ศึกษากันมาแล้วว่าระบบการประกันภัยในประเทศไทยในปัจจุบันนี้มีอยู่ 2 ระบบด้วยกันคือ ระบบสมัครใจ (Voluntary Insurance) และระบบบังคับ (Compulsory Insurance) ซึ่งการทำประกันภัยลักษณะต่างๆ เพื่อให้ความคุ้มครองเป็นการส่วนตัวของผู้เอาประกันภัยเอง หรือเพื่อคุ้มครองสาธารณะชนบุคคลภายนอก มักเป็นการประกันภัยในระบบสมัครใจเนื่องจากบุคคลเหล่านั้นยังไม่ให้ความสนใจหรือตระหนักถึงความสำคัญของระบบประกันภัยจนกว่าจะมีความเสียหายเกิดขึ้น เช่นกรณีของการทำประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายในสินค้าที่ปัจจุบันมีบริษัทผู้รับประกันภัยรายหลายจัดให้มีบริการกรมธรรม์ประกันภัยประเภทนี้อยู่แต่ยังไม่เป็นที่นิยมในหมู่ผู้ประกอบการธุรกิจ เนื่องจากเห็นว่าหากจัดทำประกันภัยแล้วจะเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตของตนทำให้กระทบต่อรายได้ขององค์กรจึงไม่ให้ความสนใจที่จะจัดทำประกันภัยด้วยเหตุที่ว่า การประกันภัยประเภทนี้เป็นการประกันภัยในระบบสมัครใจผู้ประกอบการอาจจะทำหรือไม่ก็ได้ แต่ผลของการที่การประกันภัยนี้เป็นระบบสมัครใจผู้ประกอบการส่วนใหญ่จึง ไม่สนใจที่จะจัดทำ

ประกันภัย ซึ่งผลเสียก็จะเกิดต่อบุคคลหลายฝ่ายไม่ว่าจะมีความเสียหายเกิดขึ้นตามเงื่อนไขของกรมธรรม์ประกันภัยหรือไม่ก็ตาม

ผลกระทบต่อตัวผู้ประกอบการเองในกรณีที่สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของตนก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น ถ้าผู้ประกอบการไม่ได้ทำประกันภัยไว้ผู้เสียหายก็ต้องไปดำเนินการฟ้องร้องเพื่อเรียกให้ชดเชยซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการจะต้องเสียชื่อเสียง แต่หากผู้ประกอบการได้จัดทำประกันภัยความรับผิดชอบบริษัทผู้รับประกันภัยก็จะดำเนินการชดเชยค่าสินไหมทดแทนต่อผู้เสียหายในทันที และผลกระทบอีกประการหากการประกันภัยความรับผิดชอบประเภทนี้เป็นระบบสมัครใจแล้วผู้ประกอบการให้ความสนใจน้อยจะทำให้อัตราเบี้ยประกันภัยมีจำนวนสูงเพราะกลุ่มผู้ประกอบการที่จัดทำประกันภัยซึ่งเป็นกลุ่มผู้เสี่ยงภัยมีน้อย อันเป็นไปตามหลักการเฉลี่ยร่วมกันตามหลักของการประกันภัย

ผลกระทบต่อธุรกิจการประกันภัย ซึ่งหากผู้ประกอบการไม่ให้ความสนใจที่จะจัดทำประกันภัยเพราะการทำประกันภัยประเภทนี้ไม่ได้บังคับให้ผู้ประกอบการทุกรายต้องทำ ทำให้ส่วนใหญ่เลือกที่จะไม่ทำประกันภัย เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะส่งผลต่อการกระจายความเสี่ยงภัยซึ่งเมื่อกลุ่มผู้เสี่ยงภัยมีน้อยบริษัทผู้รับประกันภัยเองก็ไม่สามารถรับภาระความเสี่ยงไว้ได้ก็จะทำธุรกิจประกันภัยประเภทนี้ต้องหยุดตัวลงไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้

ผลกระทบต่อผู้บริโภค หรือผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ เพราะเมื่อเกิดความเสียหายแล้ว ผู้บริโภคจะต้องไปดำเนินการเรียกร้องตามสิทธิของตนไม่ว่าจะโดยวิธีสิทธิตามสัญญา ทางศาล หรือโดยผ่านผู้มีอำนาจดำเนินการแทนได้ตามกฎหมายซึ่งขึ้นคอนและระยะเวลาค่อนข้างนานกว่าจะได้รับการชดเชย แต่ถ้าผู้ประกอบการสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้จัดทำประกันภัยไว้แล้วเมื่อความเสียหายเกิดขึ้นผู้เสียหายสามารถเรียกให้บริษัทผู้รับประกันภัยชดเชยค่าสินไหมเพื่อชดเชยค่าเสียหายในทันทีโดยอาจจะไม่ต้องไปดำเนินการเรียกร้องสิทธิใดๆอีกก็ได้

จากผลกระทบดังกล่าวข้างต้นเกิดขึ้นจากการที่ประกันภัยความรับผิดชอบตามกฎหมายในสินค้าในปัจจุบันยังเป็นการประกันภัยระบบสมัครใจอยู่ แต่หากจะนำระบบการประกันภัยภาคบังคับมาใช้ก็ต้องพิจารณาถึงข้อดีข้อเสียหรือผลกระทบว่ามีอย่างน้อยเพียงใดและเหมาะสมกับสังคม เศรษฐกิจของประเทศหรือไม่อย่างไร

การประกันภัยภาคบังคับคือ การที่รัฐกำหนดให้ธุรกิจ ผู้ประกอบการ หรือประชาชนทั่วไปทำประกันภัยเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากภัยซึ่งอาจมีความเสียหายมากและเกิดขึ้นบ่อยครั้ง แทนการให้เลือกทำหรือไม่ทำประกันภัยโดยสมัครใจ โดยทั่วไปรัฐมักบังคับให้ผู้ที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิด

ความเสียหายนั้นทำประกันภัยเพื่อคุ้มครองผู้อื่น¹ เพื่อป้องกันการผลกระทบให้แก่รัฐหรือสังคม ในกรณีที่ผู้ก่อความเสียหายไม่สามารถชดใช้ค่าเสียหายนั้นได้ (Insolvent) ในทางวิชาการเรามักเรียกผู้ อาจก่อความเสียหายซึ่งต้องทำประกันภัยนั้นว่า “บุคคลที่หนึ่ง” (First Party) และเรียกบริษัท ประกันภัย และผู้ได้รับความเสียหายว่า “บุคคลที่สอง” (Second Party) และ “บุคคลที่สาม” (Third Party) ตามลำดับ

ในปัจจุบันประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศในแถบยุโรปได้นำเอา ระบบประกันภัยภาคบังคับมาใช้ในหลายสาขา เช่น²

- การประกันภัยภาคบังคับในการขนส่ง (Transportation) เช่น การคุ้มครองผู้ประสบภัย จากระถยนต์ เรือ หรือพาหนะในการขนส่งอื่นๆ โดยให้เจ้าของหรือผู้ใช้บริการยานพาหนะนั้นเป็นผู้ เอาประกันภัย
- การประกันภัยภาคบังคับในอุบัติเหตุอันเกิดจากการประกอบอาชีพและสุขภาพ (Occupational Accident and Health) เช่น การให้โรงงานคุ้มครองคนงานจากอุบัติเหตุหรือสารเคมี ในโรงงาน หรือการให้โรงเรียนอาชีวศึกษาให้การคุ้มครองนักศึกษาของคนในขณะฝึกงาน เป็นต้น
- การประกันภัยภาคบังคับในสาขากีฬาและสันทนาการ (Sport and Leisure) เช่น การให้ ผู้จัดการแข่งขันคุ้มครองผู้ชมกีฬาจากอุบัติเหตุในสนามกีฬา การให้โรงมหรสพคุ้มครองผู้ชม ภาพยนตร์และมหรสพต่างๆ ในโรงมหรสพ หรือการให้บริษัทท่องเที่ยวคุ้มครองนักท่องเที่ยวใน ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว เป็นต้น
- การประกันภัยภาคบังคับในด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) เช่น การให้บริษัทน้ำมัน คุ้มครองผู้ประสบภัยจากมลพิษจากเรือขนส่งน้ำมัน หรือให้โรงงานจำกัดกากสารพิษคุ้มครอง ผู้ประสบภัยจากมลพิษ เป็นต้น
- การประกันภัยภาคบังคับจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์ โดยโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ หรือผู้ขน ย้ายเชื้อเพลิงหรือกากนิวเคลียร์ ให้การคุ้มครองผู้ประสบภัยจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์
- การประกันภัยความรับผิดจากการประกอบวิชาชีพ (Professional Indemnity Insurance) โดยการให้ผู้ประกอบวิชาชีพในสาขาที่มีความเสี่ยง ได้แก่ สถาปนิก แพทย์ นักกฎหมาย ผู้ตรวจสอบบัญชี ที่ปรึกษาธุรกิจ ทำประกันภัยเพื่อคุ้มครองผู้รับบริการของตน

¹ ในบางกรณีการประกันภัยภาคบังคับอาจมีจุดประสงค์เพื่อการคุ้มครองตนเองก็ได้ เช่น รัฐอาจบังคับให้ประชาชนทุกคนทำ ประกันสุขภาพเพื่อคุ้มครองตนเอง ด้วยเหตุผลที่ว่า การคุ้มครองตนเองเป็นการป้องกันการผลกระทบให้แก่สังคมและรัฐ

² ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT.(1997), “Insurance Regulation and Supervision in Economies in Transition”, OECD Proceedings 1997.

- อื่นๆ เช่น การประกันภัยความรับผิดชอบในอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างต่างๆ การประกันภัยผู้ที่เข้ารับการทดลองต่างๆที่เกี่ยวกับทางการแพทย์ เป็นต้น

ในปัจจุบันประเทศไทยนั้นมีการนำเอาระบบประกันภัยภาคบังคับมาใช้ใน 2 สาขา คือ การประกันผู้ประสบภัยจากรถยนต์ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 การคุ้มครองแรงงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติกองทุนเงินทดแทน พ.ศ.2537 ทั้งสองสาขานี้เป็นสาขาที่มีการประกันภัยภาคบังคับใช้มากที่สุด ในทางปฏิบัติการประกันภัยผู้ประสบภัยจากรถในประเทศไทยนั้น ทำโดยบังคับให้เจ้าของรถยนต์ทำประกันภัยกับบริษัทประกันภัย ส่วนการคุ้มครองแรงงานนั้นทำโดยผ่านกลไกของกองทุนเงินทดแทน ซึ่งนายจ้างเป็นผู้จ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนตามอัตราที่คำนวณจากโอกาสการเกิดอุบัติเหตุ จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม³

แต่อย่างไรก็ตามในระยะหลังนี้มักมีอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นที่สาธารณะ เช่น การเกิดอัคคีภัยในห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนตร์ หรือการที่ผู้รับเหมาก่อสร้างอาคารหรือโครงการขนาดใหญ่ทำ ความเสียหายให้เกิดแก่สาธารณชนจากความประมาทเลินเล่อ จึงได้ขยายให้มีการนำระบบประกันภัยภาคบังคับมาใช้แต่ไม่ได้มีการบัญญัติไว้เป็นกฎหมายเช่นในกรณีของการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ หรือการคุ้มครองแรงงาน แต่ได้มีข้อบังคับให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเจ้าของอาคารดังกล่าวต้องจัดทำประกันภัยโดยกำหนดไว้ในกฎกระทรวงเพื่อเป็นการรองรับพระราชบัญญัติอาคาร โดยลักษณะเป็นการบังคับให้บุคคลดังกล่าวนั้นต้องทำประกันภัยซึ่งถือว่าเป็นการคุ้มครองแก่บุคคลภายนอกที่ได้อยู่หรือใช้สถานที่นั้นเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บ เสียหายเกิดขึ้น หรือในกรณีของผู้ที่จะประกอบธุรกิจสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงก็จะต้องมีการจัดทำประกันภัยเช่นกัน โดยมีข้อกำหนดบังคับไว้ในประกาศของกระทรวง

ในปัจจุบันอุบัติเหตุความเสียหายที่เกี่ยวข้องกับการใช้หรือบริโภคสินค้าที่มีจำหน่ายในท้องตลาดทั่วไปบ่อยครั้งและมีจำนวนที่มากขึ้น โดยผู้ได้รับความเสียหายมักได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่น้อยเกินไป หรือยุ่งยากล่าช้า จึงทำให้เกิดแนวความคิดที่สมควรว่าน่าจะมีการนำระบบการประกันภัยภาคบังคับมาใช้กับอุบัติเหตุที่เกิดจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีความเสี่ยงสูงที่จะก่อให้เกิดความเสียหายได้ เพราะกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองในการเยียวยาความเสียหายที่มีอยู่ในปัจจุบันก็ได้บัญญัติแค่เพียงสิทธิของผู้เสียหายที่จะไปดำเนินการเรียกร้องให้ได้รับการชดเชย แต่ขั้นตอนและวิธีการที่จะได้รับนั้นยังคงเป็นปัญหา เพราะกฎหมายยังไม่ได้บัญญัติหรือกล่าวถึงระยะเวลาและวิธีการที่จะได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายเลย ซึ่งเมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์การนำ

³ เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ และคณะ.(2542) *การกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยในประเทศไทย* (เอกสารโครงการแผนแม่บทกระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2540-2549).กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิจัยเศรษฐกิจราชสาขาสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. หน้า 64.

ระบบประกันภัยภาคบังคับมาใช้นั้นเพื่อคุ้มครองบุคคลภายนอกผู้ได้รับความเสียหาย โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการแม้จะเป็นการสร้างภาระทางต้นทุนแล้ว แต่หากมีความเสียหายเกิดขึ้นผู้ประกอบการสามารถผลักภาระความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายไปให้ผู้รับประกันภัยได้โดยไม่กระทบต่อสถานะทางการเงินได้ในภายหน้า ก็น่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ

การประกันภัยภาคบังคับแม้จะมีข้อดีดังที่ได้เคยกล่าวไว้แล้วก็ตาม แต่ก็ยังคงมีข้อเสียบางประการ คือ

1. การประกันภัยภาคบังคับเป็นการที่รัฐสามารถแทรกแซงกลไกตลาดเสรี และตัดทางเลือกของผู้เอาประกันภัย ทั้งที่แต่ละคนมีทัศนคติต่อความเสี่ยงและความสามารถในการรับความเสี่ยงที่แตกต่างกัน การประกันภัยภาคบังคับจึงอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า รัฐรู้ดีกว่ากลไกตลาดซึ่งอาจไม่เป็นจริงและมีผลในการลดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

2. เบี้ยประกันภัยในการประกันภัยภาคบังคับในบางเรื่องของต่างประเทศ เช่น การประกันภัยความรับผิดจากวิชาชีพ (Professional Indemnity Insurance) สูงมาก เนื่องจากมีผู้รับประกันภัยน้อย เพราะผู้รับประกันภัยจะต้องมีความเข้าใจในวิชาชีพนั้นๆ ทำให้ต้นทุนการดำเนินงานหรือประกอบวิชาชีพสูงขึ้น ซึ่งในกรณีของการประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายในผลิตภัณฑ์ก็เช่นเดียวกันที่ผู้รับประกันภัยจะต้องมีความเข้าใจในหลักความรับผิดลักษณะนี้

ปัญหาของการนำประกันภัยภาคบังคับมาใช้นั้นคือ จะบังคับให้ผู้ใดเป็นผู้ทำประกันภัย เนื่องจากพระราชบัญญัติความรับผิดอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 บัญญัติให้ผู้ประกอบการต้องร่วมกันรับผิดชอบความเสียหาย ซึ่งผู้ประกอบการนั้นหมายความรวมถึงผู้ขาย ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ซึ่งหากบังคับให้ผู้ประกอบการต้องทำประกันภัยก็จะต้องหมายความรวมถึงบุคคลดังกล่าวทั้งหมด ซึ่งหากบังคับให้ผู้ขาย ผู้ผลิต หรือผู้นำเข้าทำประกันภัยทุกคนก็จะเป็นการซ้ำซ้อน และสร้างภาระแก่ผู้ขายหรือผู้จำหน่ายรายย่อยได้ จึงต้องพิจารณาว่าหากจะบังคับให้ผู้ประกอบการใดต้องทำประกันภัยจะต้องเป็นผู้ประกอบการในลักษณะใด โดยอาจพิจารณาจากผลประกอบการ หรือขนาดของธุรกิจประกอบด้วย

ปัญหาอีกประการของการนำประกันภัยภาคบังคับมาใช้ก็คือ การกำหนดว่าให้การประกันภัยความรับผิดในผลิตภัณฑ์เป็นการประกันภัยภาคบังคับจะต้องบัญญัติหรือกำหนดไว้ในกฎหมายใด กล่าวคือจะบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ที่เป็นหลักทั่วไปที่ใช้ได้กับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยทุกชนิด หรือจะกำหนดเป็นกฎระเบียบข้อบังคับในกฎหมายลำดับรองที่ระบุเฉพาะสินค้าแต่ละประเภท

ดังนั้นการที่จะนำประกันภัยภาคบังคับมาใช้กับความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้านั้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาให้ละเอียดว่าหากนำมาใช้จะส่งผลกระทบต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่หากสามารถช่วยแก้ปัญหาให้แก่สังคมโดยรวมได้แล้ว ก็น่าจะสนับสนุนให้มีการประกันภัยภาคบังคับมาใช้แก่กรณีความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้า อีกทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมให้กฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ตามที่มีการตราพระราชบัญญัติความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 อีกด้วย

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

ตามหลักกฎหมายได้มีการกำหนดว่าเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว ผู้เอาประกันภัยหรือผู้ที่ได้รับประโยชน์จากสัญญาประกันภัยจะได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัย โดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 877 ได้วางขอบเขตของการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไว้ว่า การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นมีขึ้นเพื่อจำนวนวินาศภัยหรือความเสียหายที่แท้จริงเพื่อความบอบสลายอันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้ และเพื่อบรรดาค่าใช้จ่ายอันสมควรซึ่งได้เสียไปเพื่อรักษาทรัพย์สิน โดยการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นมี 4 วิธี คือ

1. การจ่ายเป็นตัวเงิน (Cash Payment) โดยการกำหนดราคาการชดใช้ค่าสินไหมด้วยการคิดคำนวณความเสียหายแล้วคิดราคาเป็นจำนวนเงินที่จะต้องชดใช้ ซึ่งแม้ว่าจำนวนเงินที่เอาประกันภัยจะสูงเพียงใด แต่ถ้าความเสียหายที่แท้จริงไม่ถึงจำนวนนั้นแล้ว ผู้เอาประกันภัยก็ไม่มีสิทธิเรียกร้องให้ผู้รับประกันภัยชดใช้ราคาเกินความเสียหายที่แท้จริงได้

2. การซ่อมแซม (Repair) เป็นการซ่อมแซมความเสียหายบางส่วนให้คืนสภาพเดิมก่อนที่ จะมีความเสียหายเกิดขึ้น

3. การหาของแทน (Replacement) เป็นการหาของทดแทนในชนิดและคุณภาพ เท่าเทียมกันกับทรัพย์สินหรือสิ่งที่เกิดความเสียหายหรือสูญหาย ซึ่งวิธีการนี้มักจะนำมาใช้กับการประกันภัยที่มีทรัพย์สินเป็นวัตถุประสงค์หรือที่เป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง

4. การกลับคืนสภาพเดิม (Reinstatement) เป็นการจัดการให้มีสภาพและ ยังประโยชน์ได้เหมือนก่อนเกิดเหตุ เช่น สร้างให้ใหม่

ส่วนการกำหนดค่าเสียหายนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 438 กำหนดให้อยู่ในดุลยพินิจของศาลที่จะเป็นผู้พิจารณาคำหนดตามสมควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงของความเสียหาย ซึ่งนอกเหนือจากความเสียหายโดยทั่วไปแล้ว พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยยังได้กำหนดให้มีค่าเสียหายสำหรับ

ความเสียหายต่อจิตใจและค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษอีกด้วย โดยยังคงกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลที่จะเป็นผู้พิจารณาซึ่งในบางครั้งจำนวนเงินที่ได้รับการชดใช้อาจจะไม่ใกล้เคียงความเป็นจริง จึงทำให้ผู้เสียหายอาจไม่ได้รับการชดใช้ตามความเสียหายที่แท้จริงได้ค่าเสียหาย

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าบทกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวให้การคุ้มครองในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่แท้จริงซึ่งยังไม่ครอบคลุมและยังมีหลักที่ขัดกันกับการได้รับการชดใช้ค่าสินไหมตามที่พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ที่ได้บัญญัติให้มีการชดใช้ค่าสินไหมรวมไปถึงค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ อนามัยของผู้เสียหายด้วย

การให้ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งได้ทำการศึกษาหลักเกณฑ์เบื้องต้นในบทที่ 2 แล้ว โดยได้ศึกษาถึงความหมายของสินค้า ผู้ที่ต้องรับผิดชอบ ผู้ที่จะได้รับการชดใช้ ตลอดจนวิธีการเรียกร้องค่าเสียหาย ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้แก้ไขปัญหากับภาระหน้าที่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงแล้ว แต่เมื่อพิจารณาจากกฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยแล้วจะเห็นว่าไม่ได้กำหนดวิธีการในการชดใช้ค่าเสียหาย แต่ได้กำหนดให้มีการชดใช้ค่าเสียหายทางจิตใจและค่าเสียหายเชิงลงโทษขึ้นมาเพิ่มเติมจากความเสียหายที่ได้รับตามความเป็นจริงอีกด้วย ซึ่งความเสียหายต่อจิตใจนั้นจะต้องเป็นผลโดยตรงมาจากการที่ได้รับความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สิน ซึ่งการกำหนดความเสียหายต่อจิตใจดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่ามีความขัดแย้งกับหลักกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 869 ซึ่งวางหลักไว้ว่าความเสียหายอย่างใดๆซึ่งสามารถประมาณเป็นเงินได้ แต่ความเสียหายทางจิตใจนั้นเป็นลักษณะของนามธรรม หากที่จะนำมาประมาณเป็นจำนวนเงินหรือค่าของความเสียหายได้ ซึ่งไม่สามารถเอาประกันภัยได้ดังนั้นการที่จะนำหลักกฎหมายประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้ในกรณีนี้อาจจะทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวได้ แต่การกำหนดประเภทหรือวิธีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน อาจมีการกำหนดหรือระบุไว้ให้ชัดเจนในกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดชอบก็ได้

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายการใช้สิทธิเรียกร้องหรือการดำเนินคดี

การใช้สิทธิของผู้เสียหายเพื่อเรียกร้องให้ผู้ประกอบการหรือผู้ที่กระทำละเมิดชดใช้หรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้น โดยหลักของกฎหมายไทยในปัจจุบันผู้เสียหายสามารถใช้สิทธิเรียกร้องได้โดยอาศัยหลักความรับผิดชอบทางแพ่ง และความรับผิดชอบทางอาญา การใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายด้วยวิธีการดังนี้

1) การเรียกร้องโดยอาศัยข้อกำหนดในสัญญา

วิธีการเรียกร้องค่าเสียหายโดยวิธีนี้กระทำโดยคู่สัญญาที่ได้รับความเสียหายจากการใช้หรือได้รับความเสียหายจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ โดยสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการเกี่ยวกับสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายตามข้อกำหนดที่ปรากฏอยู่ในสัญญา ไม่ว่าจะเป็นสัญญาซื้อขายหรือการเช่าซื้อก็ตาม หากผู้ประกอบการยินยอมที่จะปฏิบัติตามความรับผิดชอบที่มีในสัญญาก็เป็นอันระงับ ซึ่งถ้าปรากฏว่าผู้ประกอบการมิได้รับผิดชอบตามสัญญาแล้วผู้เสียหายก็ยังคงต้องใช้วิธีการเรียกร้องสิทธิโดยวิธีอื่นต่อไปจนกว่าจะได้รับการชดใช้ค่าเสียหาย

แต่หากเป็นกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นแก่บุคคลภายนอกซึ่งมิได้เป็นคู่สัญญาด้วยแล้ว จะไม่สามารถอาศัยข้อกำหนดในสัญญามาใช้เรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตนได้ เนื่องจากบุคคลภายนอกนั้นไม่มีนิติสัมพันธ์ทางสัญญาใดๆกับผู้ประกอบการ จึงทำให้บุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายต้องใช้สิทธิเรียกร้องโดยวิธีการอื่นเพื่อให้ได้รับการชดใช้เยียวยาเช่นกรณีเดียวกับกรณีที่ผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในสัญญาต่อผู้เสียหายที่เป็นคู่สัญญา

2) การเรียกร้องโดยใช้สิทธิทางศาล

การใช้สิทธิทางศาลเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายนั้น วิธีพิจารณาคดีจะเป็นไปตามประมวลวิธีพิจารณาคดีแพ่ง และวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค การใช้สิทธิทางศาลจะเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้เสียหายซึ่งเป็นคู่สัญญากับผู้ประกอบการไม่อาจตกลงกันในเรื่องค่าเสียหายได้ นั่นคือผู้เสียหายได้ผ่านการเรียกร้องโดยใช้สิทธิตามสัญญาไปแล้ว ผู้ประกอบการเพิกเฉยไม่ชดใช้หรือไม่สามารถตกลงในจำนวนค่าเสียหายได้ คู่สัญญาซึ่งเป็นฝ่ายเสียหายจึงต้องใช้สิทธิทางศาลเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายตามที่ปรากฏในสัญญา สำหรับบุคคลภายนอกซึ่งไม่สามารถอาศัยสิทธิเรียกร้องตามสัญญาได้ เนื่องจากผู้เสียหายที่เป็นบุคคลภายนอกไม่ได้มีนิติสัมพันธ์กล่าวคือ ไม่ได้เป็นคู่สัญญากับผู้ประกอบการ โดยตรง เมื่อบุคคลภายนอกได้รับความเสียหายและจะเรียกร้องค่าเสียหายเอากับผู้ประกอบการจึงต้องอาศัยกฎหมายลักษณะละเมิดในการใช้สิทธิทางศาล

การพิสูจน์ความผิดในกรณีที่ผู้ประกอบการเป็นคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งนั้นหรือกรณีที่บุคคลภายนอกมิใช่คู่สัญญาโดยตรงกับผู้ประกอบการ⁴ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้กำหนดให้ผู้เสียหายพิสูจน์ให้ได้ว่าตนได้ใช้สินค้า

⁴ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 6 เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๕ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา ๑๐ ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด

หรือได้รับความเสียหายจากสินค้านั้น ส่วนหน้าที่ภาระการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ นั้นเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการ ซึ่งหลักการพิสูจน์ดังกล่าวเป็นการบัญญัติขึ้นเพื่อยกเว้นหน้าที่การพิสูจน์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง⁵ เพื่อไม่ให้ภาระหนักในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงต้องเป็นของผู้เสียหาย แม้ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงจะตกเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการแล้วก็ตาม แต่ระยะเวลาและขั้นตอนของการดำเนินคดีทางศาลยังคงใช้เวลาที่ค่อนข้างนานกว่าที่ผู้เสียหายจะได้รับการชดใช้ความเสียหายและไม่ได้รับการเยียวยาได้ทันทั่วทั้งที่เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น

นอกจากนี้ในการใช้สิทธิทางศาลเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ก่อให้เกิดความเสียหายนั้น บุคคลผู้ได้รับความเสียหายมีภาระต้องเสียค่าขึ้นศาลหรือที่เรียกว่าค่าธรรมเนียมศาลให้แก่ศาลเมื่อยื่นคำฟ้องเช่นเดียวกับคดีมีทุนทรัพย์ประเภทอื่นๆ โดยค่าขึ้นศาลนั้นจะคิดในอัตราร้อยละ 2.50 บาท ของจำนวนทุนทรัพย์ที่มีการเรียกร้องเกินกว่า 300,000 บาท ตามตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จึงเป็นภาระแก่บุคคลผู้ได้รับความเสียหายซึ่งเป็นคนยากจนซึ่งนอกจากได้รับความเสียหายจากการกระทำผู้ประกอบการแล้ว นั้นยังต้องหาเงินมาเป็นค่าขึ้นศาลในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการอีก ถึงแม้ว่าคนยากจน ไม่มีเงินที่จะเสียค่าขึ้นศาลมีสิทธิขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 156 ได้ทุกชั้นศาล แต่ก็ต้องดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย ซึ่งโดยปกติหากเป็นการดำเนินคดีอย่างคนอนาถาในศาลชั้นต้น ผู้ยากจนต้องยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องยื่นพร้อมกับคำฟ้องต่อศาล และต้องสาบานต่อหน้าศาลหรือเจ้าพนักงานศาลเพื่อให้ถ้อยคำว่าเป็นคนยากจน ไม่มีทรัพย์พอที่จะเสียค่าขึ้นศาลได้ เจ้าพนักงานศาลต้องจดถ้อยคำสาบานของผู้ขอไว้ แล้วให้ศาลจัดส่งสำเนาถ้อยคำสาบานคนพร้อมสำเนาคำร้องขอฟ้องคดีอย่างคนอนาถาและคำฟ้องไปให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งในที่นี้ก็คือฝ่ายผู้ประกอบการผู้ก่อให้เกิดความเสียหายนั่นเอง เพื่อให้คู่ความมีโอกาสคัดค้านคำขอนั้นได้ โดยศาลต้องกำหนดวันนัดไต่สวนคำร้องขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาไปพร้อมกันด้วย การไต่สวนนั้น ผู้ขอต้องนำพยานหลักฐาน ไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคลหรือพยานเอกสารเข้าทำการไต่สวนต่อหน้าศาลให้เป็นที่น่าพอใจแก่ศาลว่า ผู้ขอเป็นคนยากจน ไม่มีทรัพย์พอที่จะเสียค่าขึ้นศาลและฟ้องของผู้ขอมีมูลพอที่จะฟ้องร้อง จึงเห็นได้ว่าแม้บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจะเป็นคนยากจน ไม่มีเงินที่จะเสียค่า

⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของคนให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว

ขึ้นศาลและใช้สิทธิดำเนินคดีอย่างคนอนาถา ก็มีขั้นตอนการดำเนินการต่างๆตามกฎหมายที่ค่อนข้างยุ่งยาก

แม้ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินคดีอย่างคนอนาถา ก็เป็นเพียงการยกเว้นค่าขึ้นศาลเท่านั้น ส่วนค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ต้องใช้จ่ายไปในระหว่างการดำเนินคดีนอกเหนือจากค่าขึ้นศาล เช่น ค่าส่งหมาย ค่าพยานศาล ค่าอ้างเอกสาร ยังคงตกเป็นภาระค่าใช้จ่ายของบุคคลผู้ได้รับความเสียหายอยู่ดี นอกจากนี้ ยังมีภาระต้องเสียค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างทนายความในกรณีที่ผู้เสียหายดำเนินการฟ้องร้องด้วยตนเองตลอดระยะเวลาของการดำเนินคดีด้วย และในการดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายนั้นจะมีต้นทุนสูง กล่าวคือ ผู้ฟ้องร้องจะต้องเสียค่าใช้จ่ายต่างๆในการดำเนินการเรียกร้องทางศาล ไม่ว่าจะเป็นค่าจ้างทนาย ค่าธรรมเนียมการฟ้อง และอื่นๆอีก นอกจากนี้ระยะเวลาในกระบวนการพิจารณาคดีนั้นมักจะใช้เวลานาน ซึ่งทำให้ผู้มีทุนทรัพย์น้อยไม่สามารถแบกรับภาระทั้งหมดนี้ได้ แม้ว่าในปัจจุบันผู้ที่วางแนวคิดที่จะกำหนดเรื่องการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) โดยขณะนี้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ดำเนินการตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ.... (การดำเนินคดีแบบกลุ่ม) อยู่⁶ ซึ่งเป็นการกำหนดมาตรการดังกล่าวไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อให้มาตรการดำเนินคดีแบบกลุ่มสามารถนำมาใช้บังคับได้เป็นการทั่วไปแก่การดำเนินคดีในเรื่องต่างๆตามที่กฎหมายกำหนด โดยแนวคิดดังกล่าวนี้ไม่เพียงจำกัดที่จะใช้บังคับกับเรื่องความรับผิดชอบ ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เท่านั้น⁷ ซึ่งแม้ว่าแนวคิดเรื่องการดำเนินคดีแบบกลุ่มจะนำมาใช้กับเรื่องการเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่อันตรายหรือไม่ปลอดภัยแล้วก็ตาม ผู้เสียหายแต่ละรายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าชนิดเดียวกันและความเสียหายที่ใกล้เคียงกัน จะได้รับความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินกระบวนการพิจารณาพร้อมกันเพื่อเป็นการลดระยะเวลาโดยไม่จำเป็นต้องไปฟ้องแต่ละบุคคลไป แต่ผู้เสียหายก็ยังคงมีภาระในเรื่องของของค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเช่นเดิม ดังนั้นการนำประกันภัยภาคบังคับมาใช้นอกจากจะช่วยให้ลดระยะเวลาในกระบวนการพิจารณาแล้วยังเป็นการช่วยให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยอย่างรวดเร็ว และใกล้เคียงกับความเสียหายที่แท้จริงมากที่สุดอีกด้วย

⁶ ปัจจุบันได้ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเรียบร้อยแล้ว และอยู่ในระหว่างการจัดทำเรื่องเสร็จของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาก่อนที่จะส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไปยังสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีต่อไป

⁷ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์ (2551) “พระราชบัญญัติความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551” วารสารนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์ ปีที่ 37 ฉบับที่ 1 (เดือนมีนาคม). หน้า 195.

นอกจากปัญหาดังกล่าวแล้ว บทบัญญัติของการประกันภัยก็มีได้บัญญัติถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีด้วยในกรณีของผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้เอาประกันภัย เช่น ค่าธรรมเนียมศาล ค่าจ้างทนายความในการดำเนินการว่าต่างหรือแก้ต่างคดี หรือค่าใช้จ่ายในการตั้งอนุญาโตตุลาการ หรือค่าใช้จ่ายในการทำสัญญาประนีประนอมยอมความระหว่างผู้รับประกันภัย ผู้เอาประกันภัย และบุคคลภายนอกผู้ได้รับความเสียหาย ซึ่งการประกันภัยความรับผิดเป็นการจัดให้มีทั้งความช่วยเหลือทางการเงินและเป็นการให้บริการอย่างแท้จริงแก่ผู้เอาประกันภัย การให้บริการของสัญญาประกันภัยนี้เอง จึงทำให้มีค่าจ่ายเกิดขึ้น หากค่าใช้นั้นเกี่ยวข้องกับกรณีการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีหรือต่อสู้คดี ค่าใช้จ่ายดังกล่าวจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของค่าสินไหมทดแทนที่ผู้รับประกันภัยต้องชดใช้ให้แก่บุคคลผู้ได้รับความเสียหายอีกส่วนหนึ่ง จึงไม่ควรที่จะต้องให้ผู้เอาประกันภัยต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เอง เพราะเมื่อผู้เอาประกันภัยได้ทำสัญญาประกันภัยความรับผิดของตนที่มีต่อบุคคลภายนอกกับผู้รับประกันภัยโดยการชำระเบี้ยประกันภัยเป็นการตอบแทนแล้ว ก็ย่อมต้องการความคุ้มครองจากบริษัทผู้รับประกันภัยที่จะไม่ต้องแบกรับภาระค่าสินไหมทดแทนและค่าใช้จ่ายอื่นๆ อีก ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัยจำจนตามมาตรา 887 และ 888 มิได้บัญญัติถึงค่าใช้จ่ายอันเกี่ยวกับการดำเนินคดีหรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ผู้รับประกันภัยมีหน้าที่ต้องชดใช้แก่บุคคลภายนอกผู้ได้รับความเสียหาย นอกเหนือจากค่าสินไหมทดแทน จึงอาจเกิดปัญหาเมื่อมีการฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนว่า ค่าสินไหมทดแทนจะรวมถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีดังที่ได้กล่าวมาแล้วด้วยหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเป็นส่วนหนึ่งของค่าสินไหมทดแทนด้วย ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้จึงขึ้นอยู่กับเงื่อนไขในกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดซึ่งอาจไม่มีการระบุไว้ก็ได้

3) การเรียกร้องโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ

เป็นวิธีการเรียกร้องค่าเสียหายโดยผู้เสียหายที่อยู่ในฐานะคู่สัญญา กำหนดวิธีการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการใช้หรือได้รับความเสียหายจากสินค้าไว้ในสัญญาว่ากรณีมีความเสียหายใดๆ เกิดขึ้นแล้วให้ใช้วิธีการทางอนุญาโตตุลาการ เพื่อคัดเลือกบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการมาเป็นผู้ตัดสินข้อเรียกร้องของบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย แต่หากข้อเรียกร้องนั้นไม่สามารถยุติหรือตกลงกันได้ ในวิธีการนี้จะต้องกลับไปใช้วิธีการเรียกร้องทางศาลเพื่อให้คำชี้ขาดมีผลบังคับ ดำเนินการฟ้องร้องคดีทางศาลเพื่อให้คำชี้ขาดนั้นมีผลในการบังคับใช้ยู่ดี⁸ อัน

⁸ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530 มาตรา 23 ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดไม่ยอมปฏิบัติตามคำชี้ขาดห้ามมิให้บังคับตามคำชี้ขาดนั้น เว้นแต่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะได้อื่นคำร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจและศาลได้มีคำพิพากษาตามคำชี้ขาดนั้น คำร้องขอนี้ให้ยื่นภายในกำหนดเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่ได้ส่งสำเนาคำชี้ขาดถึงคู่กรณีตามมาตรา 21 บรรทัดแล้ว

เป็นการเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเหมือนกับการใช้สิทธิทางศาลมาแต่แรกและยังเป็นการดำเนินการสองครั้งในข้อพิพาทเดียวกันการเรียกร้องโดยวิธีนี้จึงอาจต้องดำเนินการถึง 2 กระบวนการในเรื่องเดียวกันจึงเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายและระยะเวลาในการดำเนินคดีเป็นอย่างมาก ส่วนบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญานั้น ไม่อาจใช้สิทธิเรียกร้องตามวิธีนี้ได้เนื่องจากไม่ได้เป็นผู้ที่ระบุในสัญญาว่าสามารถใช้สิทธิโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ กล่าวคือไม่ได้เป็นคู่สัญญาที่ระบุในสัญญาซื้อขายสินค้านั้นเอง ซึ่งบุคคลภายนอกสามารถใช้สิทธิเรียกร้องได้โดยวิธีการเดียวคือ โดยการใช้สิทธิทางศาล ซึ่งขั้นตอนและระยะเวลาที่เป็นไปตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรืออาญาแล้วแต่กรณี

การฟ้องร้องคดี จึงมักพบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเรียกร้องค่าเสียหายโดยการใช้สิทธิทางศาล นอกจากนี้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบตามกฎหมายอื่นๆ เช่น ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับอาหารก็มีพระราชบัญญัติอาหาร หรือผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับยาที่มีพระราชบัญญัติยาในการควบคุมดูแลการประกอบการ แต่กฎหมายที่มีผลบังคับใช้ขณะนี้ ไม่สามารถชี้แจงชี้แจงให้กับผู้ได้รับความเสียหายได้อย่างเพียงพอและในเวลาอันรวดเร็ว และในขณะเดียวกันก็มีได้เป็นการลดภาระความเสี่ยงของผู้ประกอบการที่อาจถูกผู้บริโภคผู้เสียหายฟ้องร้องดำเนินคดีในกรณีเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายในผลิตภัณฑ์ มาตรการหนึ่งที่จะสามารถนำมาใช้กับผู้ประกอบการคือ การทำประกันภัยความรับผิดในผลิตภัณฑ์

ปัญหาที่เกิดจากการเรียกร้องค่าเสียหายโดยใช้สิทธิต่างๆตามที่ได้วิเคราะห์มาแล้วนั้น สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

ในการดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายโดยใช้สิทธิทางศาลนั้น จะต้องมีค่าใช้จ่ายบางอย่างในการดำเนินคดี แม้ว่าปัจจุบันมีกฎหมายบางฉบับที่ให้การยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทางศาลก็ตาม แต่ผู้เสียหายก็ยังคงมีภาระค่าใช้จ่ายบางอย่างอยู่เช่นเดิม เช่น ค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างทนายความในกรณีที่ผู้เสียหายประสงค์จะจัดหาทนายความเองและไม่ได้เรียกร้องให้ผู้มีอำนาจสามารถดำเนินการฟ้องร้องแทนได้ตามที่มีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคและพระราชบัญญัติความรับผิดตามกฎหมายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เป็นต้น หรือค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อการดำเนินกระบวนการพิจารณา

แต่หากผู้เสียหายใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลโดยอาศัยหลักของสัญญาและละเมิดซึ่งอาจเกิดกรณีดังกล่าวได้ เพราะบทกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคโดยตรงคือพระราชบัญญัติ

เมื่อศาลได้รับคำร้องขอตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้รีบทำการไต่สวนและมีคำพิพากษาโดยด่วน ทั้งนี้ ต้องให้คู่กรณีฝ่ายที่จะถูกบังคับมีโอกาสคัดค้านก่อน

ความรับผิดชอบตามกฎหมายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ได้บัญญัติไว้ว่าไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายอื่น ซึ่งหากผู้เสียหายใช้สิทธิตามสัญญาและละเมิดแล้วก็จะต้องเป็นผู้รับภาระในค่าฤชาธรรมเนียมของศาลที่จำเป็นและเกี่ยวข้องด้วย

2. ระยะเวลาในการดำเนินคดี

แม้การฟ้องคดีทางศาลจะเป็นสิทธิตามกฎหมายอันชอบธรรมของผู้ได้รับความเสียหาย แต่การดำเนินการทางศาลอาจไม่ทันต่อการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้ว เนื่องจากต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีตามขั้นตอนของกฎหมาย และแม้ในปัจจุบันจะมีการใช้ระบบการพิจารณาคดีต่อเนื่องและการดำเนินคดีแบบกลุ่มสำหรับความเสียหายในลักษณะเดียวกันแต่ก่อนให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายหลายราย ซึ่งทำให้ระยะเวลาการดำเนินคดีรวดเร็วกว่าแต่เดิม แต่ก็ยังต้องใช้ระยะเวลาการดำเนินคดีตามขั้นตอนของกฎหมายอยู่นั่นเอง นอกจากนี้ก็มิได้เป็นหลักประกันว่าการดำเนินคดีทางศาลดังกล่าว บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจะได้รับการชดเชยค่าเสียหายตามที่เรียกร้อง แม้ว่าคนจะเป็นฝ่ายชนะคดีก็ตาม หากปรากฏว่าผู้ประกอบการไม่มีทรัพย์สินหรือมีทรัพย์สินไม่เพียงพอที่จะบังคับชำระค่าเสียหายตามคำพิพากษาได้ และแม้จะมีการพิจารณาคดีต่อเนื่อง ก็อาจต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีที่ยาวนานอยู่นั่นเอง ซึ่งไม่มีหลักประกันว่าจะได้รับการชดเชยค่าเสียหายหรือไม่ และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างทนายความเพื่อดำเนินการทางคดีอีกด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ล้วนต้องผ่านกระบวนการพิสูจน์ความผิดทั้งสิ้น ซึ่งวิธีการดำเนินการเช่นนี้นั้นอาจสร้างภาระหลายประการต่อผู้เสียหายในการดำเนินคดี ระยะเวลาในการดำเนินการที่ต้องใช้เวลานาน ค่าเสียหายที่ได้รับอาจไม่ใกล้เคียงกับความเสียหายที่แท้จริงที่ได้รับ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบการเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าเสียหายและการชดเชยเยียวยาความเสียหายในปัจจุบันนั้น ยังไม่เหมาะสมกับผู้เสียหายที่สมควรได้รับการเยียวยาในทันทีหรือเร็วที่สุดเมื่อได้รับความเสียหาย หากมีการนำระบบการประกันภัยมาใช้ควบคู่กับกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าจะเป็นการทำให้มาตรการทางกฎหมายต่างๆที่มีอยู่เดิมนั้นสามารถให้การคุ้มครองผู้เสียหายได้อย่างเต็มที่และยังเป็นการช่วยทำให้ผู้บริโภคได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายตามที่ควรจะได้ตามจำนวนที่เป็นจริงและในเวลาอันเหมาะสมอีกด้วย

4.5 ปัญหาเกี่ยวกับการจ่ายเบี้ยประกันภัย

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 วรรคสาม บัญญัติถึงรายละเอียดในกรมธรรม์ประกันภัยจะต้องมีรายการของจำนวนเบี้ยประกันภัยและวิธีส่งเบี้ยประกันภัย การเรียกเบี้ยประกันภัยจากผู้เอาประกันภัยบริษัทรับประกันภัยจะเรียกเก็บในอัตราที่สูงค่าเพียงใดนั้น จะพิจารณาจากภัยที่รับประกันภัยว่าเป็นภัยที่มีความเสี่ยงมากน้อยเพียงไร และมีจำนวนผู้เข้าร่วมในการประกันภัยตามหลักของการกระจายความเสี่ยงในการประกันภัยที่จะต้องมีจำนวนผู้เสี่ยงภัยชนิดเดียวกันที่มากเพียงพอ

อัตราเบี้ยประกันภัย (Premium) คือค่าบริการในการรับเสี่ยงภัยที่บริษัทประกันภัยเก็บจากผู้เอาประกันภัย การควบคุมเบี้ยประกันภัยจึงมีผลเช่นเดียวกับการควบคุมราคาสินค้า แต่การควบคุมในลักษณะนี้อาจทำให้เกิดการบิดเบือนกลไกตลาด ซึ่งทำให้เกิดความสูญเสียประสิทธิภาพทางการตลาด⁹ ซึ่งในประเทศไทยการประกันภัยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ในประเทศไทยจัดเป็นการประกันวินาศภัยประเภทหนึ่งซึ่งมีการกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยของบริษัทผู้รับประกันภัยว่าจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย และยังห้ามมิให้มีการลดเบี้ยประกันภัยแก่ผู้เอาประกันภัย เพื่อเป็นการป้องกันไม่ไห้บริษัทที่รับประกันภัยขนาดใหญ่ใช้อำนาจทางการตลาดเอาเปรียบบริษัทผู้รับประกันภัยขนาดเล็กหรือทำการแข่งขันกันเองโดยการลดอัตราเบี้ยประกันภัยเพื่อแย่งส่วนแบ่งทางการตลาด ซึ่งมีความจำเป็นที่ภาครัฐจะต้องเข้ามามีบทบาทในการควบคุมอัตราเบี้ยประกันภัยนี้ให้อยู่ในอัตราเดียวกัน

เมื่อผู้รับประกันภัยรับ โอนความเสี่ยงภัยจากผู้เอาประกันภัยในการชดใช้ค่าเสียหายแก่บุคคลภายนอกแทนแล้ว โดยผู้เอาประกันภัยจะส่งเบี้ยประกันภัยเพื่อเป็นการตอบแทน แต่เนื่องจากการประกันภัยความรับผิดในประเทศไทยในปัจจุบัน ยังไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรจึงทำให้จำนวนค่าเบี้ยประกันภัยประเภทนี้อยู่ในอัตราที่สูง เนื่องจากระบบการประกันภัยโดยรวมทั้งระบบของบริษัทประกันภัยที่ดำเนินธุรกิจอยู่ในประเทศไทยยังมีเป็นจำนวนน้อย อัตราการเจริญเติบโตทางธุรกิจยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ จำนวนผู้ประกอบการของประเทศไทยยังมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่ให้ความสำคัญของการลดความเสี่ยงของคนโดยการทำประกันภัย เมื่อเปรียบเทียบการประกันของต่างประเทศ ที่มีการให้ความสำคัญของการจัดทำประกันภัยความรับผิด จำนวนค่าเบี้ยประกันที่ผู้เอาประกันภัยต้องจ่ายแก่บริษัทผู้รับประกันภัยในต่างประเทศจึงอยู่ในอัตราที่ต่ำ ส่วนจำนวนค่าเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยต้องจ่ายแก่บริษัทผู้รับประกันภัยในประเทศไทยจะ

⁹ กัทธรัฐ ธิชบุตร. (2550) การประกันภัยความรับผิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อันตราย : ศึกษากรณีผลิตภัณฑ์ที่ใช้ประจำวันในครัวเรือน. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. หน้า 68.

อยู่ในอัตราที่สูงมาก ทั้งนี้เป็นไปตามกฎของสิ่งจำนวนมาก ตามหลักการกระจายความเสี่ยง อันเป็นภาระแก่ผู้เอาประกันภัย โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่เป็นผู้จำหน่ายรายย่อย ผู้ค้าปลีก ซึ่งอาจไม่มีกำลังหรือความสามารถที่จะส่งเบี้ยประกันภัยความรับผิดได้ จึงเป็นเหตุผลอีกประการที่ทำให้ผู้ประกอบการไม่สนใจที่จะจัดทำประกันภัยความรับผิดในผลิตภัณฑ์

4.6 ปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักประกันกองทุนประกันความเสียหายมาปรับใช้ในกรณีความเสียหายจากผลิตภัณฑ์

เป็นที่ยอมรับว่าแม้ในหลายประเทศจะนำทฤษฎีความรับผิดในทางละเมิด และทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาดในทางละเมิด (Strict Liability) มาใช้ แต่หลักดังกล่าวภาระความเสี่ยงยังคงอยู่กับผู้บริโภค เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นในบางครั้งก็อาจจะไม่ใช่ความผิดของผู้ประกอบการโดยตรง เช่น ในเรื่องของผลิตภัณฑ์ยาซึ่งเกิดผลข้างเคียงในอนาคต ซึ่งมักจะมีข้อยกเว้นให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดในเหตุการณ์ดังกล่าว แต่เมื่อความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว ผู้บริโภคก็สมควรที่จะได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหาย เมื่อเป็นเช่นนี้จึงควรวางวิธีการที่จะก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างผู้ประกอบการและผู้บริโภคไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับภาระความเสี่ยงมากเกินไป

การพิจารณาว่าฝ่ายใดควรจะเป็นผู้รับภาระในความเสี่ยงนี้เป็นปัญหาที่ควรจะต้องมีการได้รับการพิจารณาแก้ไข ในส่วนของผู้ประกอบการต้องไม่เพิ่มภาระในความเสี่ยงขอต่อความเสี่ยงนี้ ในภาคธุรกิจ การเพิ่มการลดต้นทุน ซึ่งหมายถึงความอยู่รอดขององค์กรธุรกิจนั้นๆ การหาวิธีทางในการลดต้นทุนจึงเป็นเป้าหมายและจุดประสงค์หลักของแต่ละองค์กรธุรกิจ หากผู้ประกอบการต้องมีการจัดการความเสี่ยงอันเกิดจากความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่มากเกินไปนั้นหมายถึง การทำให้การประกอบธุรกิจนั้นมีต้นทุนที่สูงขึ้น ในบางครั้งการนำเอาความรับผิดเด็ดขาดในทางละเมิดมาใช้ก็อาจทำให้ผู้ประกอบการอาจต้องประสบปัญหาการล้มละลายก็เป็นได้แต่เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองแม้ต้นทุนในการผลิตจะเพิ่มขึ้นแต่ผู้ประกอบการสามารถคำนวณต้นทุนนี้บวกไปในราคาสินค้าเพื่อที่จะไม่ต้องรับภาระที่มากเกินไป แต่เมื่อผู้ประกอบการกระทำเช่นนั้นภาระค่าใช้จ่ายก็อยู่ที่ผู้บริโภคที่ต้องซื้อสินค้าในราคาที่สูงขึ้น ซึ่งแม้ภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการนำระบบกองทุนประกันความเสียหายหรือแม้กระทั่งการนำระบบประกันภัยภาคบังคับจะตกอยู่กับทั้งสองฝ่ายแล้ว แต่ก็น่าจะเชื่อมั่นได้ว่าประโยชน์จากการนำการประกันภัยมาใช้ก็จะตกอยู่กับทั้งผู้บริโภคที่ขอมต้องการใช้สินค้าอย่างปลอดภัย ไม่มีปัญหาหรือความเสียหายใดๆ และเมื่อเกิดความเสียหายแล้วก็สมควรที่จะได้รับการ

เชี่ยวชาญความเสียหายนั้น ส่วนผู้ประกอบการก็สามารถประกอบกิจการได้โดยไม่ต้องกังวลถึงจำนวนเงินที่จะต้องรับผิดชอบหากมีความเสียหายเกิดขึ้น

ในบางประเทศจึงได้มีการนำเอาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการหาหลักประกันเพื่อส่วนรวมหรือระบบกองทุนประกันความเสียหายมาปรับใช้กับความเสียหายที่เกิดจากการบริโภคและอุบัติเหตุที่เกิดจากการบริโภคสินค้าบางจำพวก เช่น รถยนต์ ยารักษาโรค เครื่องใช้ไฟฟ้า โดยประเทศที่นำมาใช้คือ ประเทศแถบสแกนดิเนเวีย¹⁰ ได้แก่ ประเทศสวีเดน เดนมาร์ก นอร์เวย์ และฟินแลนด์ โดยนำเอาหลักการเอาประกันเพื่อความเสียหายจากการบริโภค และการรักษาพยาบาล รวมทั้งความเสียหายที่เกี่ยวกับการงานมากขึ้น ซึ่งการบัญญัติกฎหมายเพื่อรับรองสิทธิของผู้เสียหายไว้เป็นกรณีเฉพาะซึ่งผู้เสียหายก็จะได้รับสิทธิในการได้รับการชดเชยจากกองทุนประกันความเสียหาย เงินที่กองทุนจะนำมาจ่ายก็ได้จากเงินที่ภาครัฐจัดสรรประกอบกับเงินที่เก็บจากผู้ประกอบการนั้น เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะควบคุมได้ ซึ่งหากรัฐสามารถจัดการดำเนินการในส่วนนี้ได้อย่างเป็นทางการจะถือว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างมาก แต่การดำเนินการดังกล่าวทำให้รัฐจะต้องนำเงินรายได้บางส่วนมาใช้จึงอาจจะทำให้รายได้ของรัฐที่จะนำไปพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆต้องล่าช้าหรือไม่เพียงพอต่อความต้องการได้¹¹

หากประเทศไทยนำเอาระบบกองทุนเช่นนี้มาใช้ก็น่าจะเป็นการช่วยให้ผู้ประกอบการและผู้บริโภคได้รับประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ด้วยเหตุที่ว่าผู้ประกอบการเองสามารถกำหนดต้นทุนได้ชัดเจน เพราะต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนซึ่งเปรียบเสมือนการจ่ายเบี้ยประกัน แม้ว่าจะเกิดต้นทุนที่สูงขึ้นและเป็นภาระแก่ผู้ประกอบการก็ตาม แต่ก็ไม่ได้รับภาระที่สูงและเสี่ยงจนมากเกินไป รัฐจะต้องช่วยเหลือในกองทุนนี้ด้วย จึงไม่ใช่ภาระที่ยากต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการอีกต่อไป ส่วนผู้บริโภคก็จะได้รับประโยชน์อย่างมากเพราะความเสียหายที่เกิดขึ้น ผู้บริโภคก็ได้รับการเชี่ยวชาญความเสียหายในทันที แต่หลักความรับผิดชอบตามสัญญา หลักความรับผิดชอบในทางละเมิด หรือแม้กระทั่งหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด ต่างก็มีอุปสรรคที่ทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถได้รับการเชี่ยวชาญความเสียหายได้อย่างทันท่วงที ปัญหาจึงอยู่ที่ภาระการพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดจากการใช้สินค้าซึ่งต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร การจัดตั้งกองทุนประกันความเสียหายจึงน่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นได้รับการชดเชยเชี่ยวชาญที่รวดเร็วและสะดวกขึ้นซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคเป็นอย่างยิ่ง

การพิจารณาความเสียหายว่าเป็นอุบัติเหตุหรือไม่ และควรมีการช่วยเหลือตามความเหมาะสมด้วยระบบกองทุนประกันความเสียหายนี้จะสามารถลดปัญหาในการพิจารณาว่าบุคคลใด

¹⁰ สุขุม ตุกนิตย์. (2544). *คำอธิบายกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 63.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 65.

จะเป็นผู้รับผิดชอบเมื่อความเสียหายเกิดขึ้น ซึ่งระบบการเยียวยาที่อาศัยกองทุนดังกล่าวอาจจะต้องมีกำหนดจำนวนสูงสุดที่จะเรียกจากกองทุน ซึ่งในส่วนนี้ถือว่าเป็นข้อดีของระบบกองทุนประกันความเสียหาย เนื่องจากในบางครั้งความเสียหายอาจมีมูลค่าสูงกว่าวงเงินที่ถูกจำกัดนี้ แต่ผู้เสียหายที่ได้รับการเยียวยาจากระบบกองทุนนี้แล้วหากไม่พอใจในจำนวนเงินที่ได้รับก็ยังสามารถที่จะไปใช้สิทธิเรียกร้องโดยดำเนินคดีต่อผู้ประกอบการเองก็ได้ ซึ่งอาจจะต้องประสบกับปัญหาระยะเวลาในการดำเนินคดี แต่การฟ้องร้องที่ศาลอาจได้รับการชดใช้ในส่วนที่ยังขาดอยู่ให้เป็นที่พอใจและตามสมควรแก่พฤติการณ์ ซึ่งในเรื่องนี้ก็ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศว่าจะทำการตั้งกองทุนด้วยวิธีใด ซึ่งอาจจะมาจากภาครัฐเป็นผู้ริเริ่ม¹² โดยอาจจัดให้มีการจัดเก็บค่าเอาประกันจากผู้บริโภค ผู้ผลิต และผู้ประกอบการด้านประกันภัย ซึ่งเป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นและน่าจะเป็นที่นิยมในอนาคตอันใกล้นี้

จากการที่ได้ทำการศึกษาถึงปัญหาการเรียกร้องให้มีการชดใช้ค่าเสียหายแล้วนั้นจึงเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าการฟ้องคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นถือได้ว่ายังมิใช่แนวทางหรือทางออกที่ดีให้กับผู้บริโภคเพราะการฟ้องร้องแต่ละคดี ศาลจำต้องวินิจฉัยจากข้อพิพาทที่โจทก์และจำเลยนำเสนอเพื่อชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ดังนั้นจึงทำให้เกิดการปฏิบัติที่แตกต่างกันแม้ว่าลักษณะคดีจะมีลักษณะเดียวกันก็ตาม¹³ เช่น นาย ก. ฟ้องเรียกค่าเสียหายในกรณีความบกพร่องของเครื่องทำน้ำอุ่น ทำให้เขาได้รับบาดเจ็บเช่นเดียวกับนาย ข. แต่ในข้อเท็จจริงของนาย ข. สามารถนำสืบจนศาลพอใจและให้นาย ข. ได้รับความเสียหาย จะเห็นได้ว่าในสองกรณีนี้ความเสียหายเกิดขึ้นเหมือนกันแต่ได้รับการปฏิบัติที่ต่างกัน หากผู้บริโภคไม่สามารถพิสูจน์ความเสียหายได้หรือผู้ประกอบการสามารถโต้แย้งในประเด็นดังกล่าวได้ ผู้บริโภคก็จะไม่ได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งปัญหาในลักษณะนี้ได้มีการพิจารณาเพื่อจะแก้ไขโดยการดำเนินคดีในลักษณะดำเนินคดีเป็นกลุ่ม โดยสินค้าชนิดใดได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายหลายรายในลักษณะของความเสียหายที่คล้ายกัน จะดำเนินคดีไปพร้อมกันเพื่อให้การพิจารณาเป็นไปในแนวทางเดียวกันและการพิจารณาค่าเสียหายที่ใกล้เคียงกัน แต่แม้ว่าจะมีการดำเนินคดีแบบกลุ่มแล้วก็ตาม ระยะที่ใช้ในการพิจารณาก็ยังคงต้องใช้เวลาพอสมควรและจำนวนค่าเสียหายที่แต่ละคนจะได้รับอาจจะใกล้เคียงกันแต่อาจจะไม่ใช่ค่าเสียหายที่ใกล้เคียงกับความเสียหายที่แท้จริงก็เป็นได้

ในส่วนของผู้ประกอบการ การถูกฟ้องคดีความเสียหายจากความบกพร่องของสินค้าย่อมเป็นเรื่องที่ผู้ประกอบการไม่ต้องการให้เกิดขึ้น เพราะนอกจากจะต้องชดใช้ค่าเสียหายแล้ว

¹² สุขุม สุภนิคธ. อ้างแล้ว. หน้า 66.

¹³ Catherine Elliot and Frances Quinn, (2001), *Tort Law*. 3rd Ed. (London: Longman.), p.6-7.

ผู้ประกอบการก็อาจจะเสียชื่อเสียงในทางธุรกิจของตน ทำให้ผู้ประกอบการจะต้องดูแลตรวจสอบสินค้าให้มีคุณภาพเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค แม้จะเป็นการดีต่อผู้บริโภคแต่ในบางครั้งการดูแลตรวจสอบคุณภาพของสินค้าทำให้ค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการสูงขึ้นไป ค่าใช้จ่ายนี้เองถูกนำไปรวมเป็นต้นทุนของราคาสินค้าเพื่อผลัดภาระในการดูแลดังกล่าวให้กับผู้บริโภคทำให้ผู้บริโภคต้องซื้อสินค้าในราคาที่สูงขึ้น การคุ้มครองผู้บริโภคโดยผลัดภาระในลักษณะนี้ย่อมไม่ทำให้ผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองอย่างแท้จริงได้ แต่หากจะให้ผู้ประกอบการรับภาระในค่าใช้จ่ายเพียงฝ่ายเดียวก็ย่อมไม่เป็นธรรมเช่นกัน จึงควรรหาแนวทางที่จะช่วยไม่ให้ฝ่ายใดต้องรับภาระเพียงฝ่ายเดียวมากเกินไป

ปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้ทั้งผู้บริโภคและผู้ประกอบการได้รับผลกระทบและความเดือดร้อน จึงควรรหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขโดยปราศจากความขัดแย้งในสังคม ซึ่งในต่างประเทศรวมทั้งประเทศแถบสแกนดิเนเวียจึงมีการหาทางแก้ไขโดยการนำเอากลไกทางสังคมมาใช้แก้ปัญหที่เกิดขึ้น

แต่ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า ประเทศที่จะนำเอาระบบกองทุนประกันความเสียหายมาใช้นั้นจะมีโอกาสพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วไม่ได้ เนื่องจากรัฐจำเป็นต้องรับภาระโดยนำงบประมาณบางส่วนมาสมทบทุนในกองทุน ทำให้งบประมาณในการพัฒนาประเทศลดน้อยลงซึ่งในบางประเทศจึงไม่นำระบบดังกล่าวมาใช้แต่ได้กำหนดให้ผู้ประกอบการนำระบบประกันภัยมาใช้¹⁴ ซึ่งระบบกองทุนประกันความเสียหายจะทำให้ผู้บริโภคได้รับความเชื่อมั่นจากภาครัฐในการอุปโภคบริโภคสินค้า เพราะถึงแม้ว่าจะเกิดความเสียหายจากความบกพร่องของสินค้าพวกเขาก็จะได้รับการชดเชยค่าเสียหายโดยมิต้องฟ้องร้องเป็นคดี ในขณะที่ผู้ประกอบการมีความมั่นใจในการลงทุนมากขึ้นโดยไม่ส่งผลกระทบต่อพวกเขา เนื่องจากความเสียหายที่ผู้ประกอบการต้องรับภาระลดลงทำให้สามารถผลิตสินค้าเพื่อแข่งขันได้ จึงถือได้ว่าหลักดังกล่าวมีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศด้วย

ในประเทศแถบสแกนดิเนเวียได้นำระบบกองทุนประกันความเสียหายมาใช้ในการชดเชยเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากความบกพร่องของสินค้าซึ่งเกิดจากสาเหตุ 2 ประการ¹⁵ คือ

1) ความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องของผลิตภัณฑ์มีข้อบกพร่องทางกฎหมายอยู่ ถึงแม้ผู้บริโภคจะได้รับความเสียหายรุนแรงขนาดไหนก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายเมื่อเป็นเช่นนี้การคุ้มครองผู้บริโภคย่อมไม่สามารถครอบคลุมไปถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ เช่น

¹⁴ Ibid, p.7.

¹⁵ สุขุม ศุภนิคย์. อ้างแล้ว, หน้า 66.

ข้อยกเว้นในเรื่องเทคโนโลยีที่มีอยู่ ณ เวลาที่มีการผลิตซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถพัฒนาการผลิตได้ดีกว่า นั้น เป็นต้น

2) การเกิดแนวความคิดที่สร้างความสมดุลในภาวะที่เกิดขึ้นจากความเสียหายระหว่าง ผู้บริโภคและผู้ผลิต โดยแนวความคิดดังกล่าวต้องการให้ผู้บริโภคและผู้ผลิตมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ร่วมกันเพื่อไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบในความเสียหายมากเกินไป เพราะผู้บริโภคเองก็ได้ ประโยชน์จากการบริโภคสินค้าผลิตภัณฑ์ต่างๆ ส่วนผู้ผลิตก็ได้ประโยชน์จากการจำหน่ายสินค้า ดังนั้นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันย่อมเป็นทางออกที่ดีให้กับทั้งสองฝ่ายเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นก็ ไม่จำเป็นต้องฟ้องเป็นคดีเพื่อหาผู้รับผิดชอบ¹⁶

จากสาเหตุที่กล่าวมาข้างต้นประเทศในแถบสแกนดิเนเวียจึงได้มีการหาแนวทางที่ เหมาะสมให้แก่ผู้บริโภคและผู้ผลิตด้วยการนำเอาระบบกองทุนประกันความเสียหายมาปรับใช้ใน กรณีที่ความเสียหายเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ยกตัวอย่างเช่น

ประเทศสวีเดน¹⁷

มีข้อยกเว้นอยู่ว่าระบบกองทุนประกันความเสียหายสำหรับการบาดเจ็บ หรือความเสียหาย ต่อทรัพย์สินที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ โดยทั่วไปแล้วจะได้รับการยกเว้นจากกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์จากการประกันภัยแล้ว ซึ่งเมื่อผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บก็จะได้รับความคุ้มครองจาก กองทุนประกันความเสียหายโดยผู้ที่มีสิทธิจะได้รับค่าชดเชยจะต้องเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน ประเทศสวีเดน หากเป็นบุคคลอื่นที่มีได้มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศสวีเดนแล้วก็จะไม่ได้รับความ คุ้มครองเช่นว่านั้นซึ่ง โดยสาเหตุของการบาดเจ็บจะเกิดขึ้นด้วยประการใดก็ตามจะได้รับการ ชดเชยจากระบบกองทุนประกันความเสียหายทั้งสิ้น

นอกจากนี้ประเทศสวีเดนยังมีการประกันอุบัติเหตุในทางอาชีพซึ่งได้รับการชดเชยโดย กองทุนประกันความเสียหายที่ครอบคลุมการจ้างแรงงานทุกรูปแบบ การชดเชยจากการได้รับ บาดเจ็บและโรคร้ายที่เกิดจากการทำงานค่าชดเชยอาจจะเพิ่มขึ้นหากมีการตกลงกับผู้ว่าจ้าง หรือ ตามข้อกำหนดระหว่างสหภาพแรงงานและสมาคมผู้ว่าจ้าง ในปี 1997 ประเทศสวีเดนได้ประกาศ กฎหมายความรับผิดภายใต้กฎหมายความรับผิดอันเกิดจากการรักษาที่ไม่ถูกต้อง ความรับผิด ภายใต้กฎหมายฉบับนี้จะมีผลก็ต่อเมื่อมีการปฏิบัติในทางมิชอบซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการ บาดเจ็บ หากไม่ใช่สาเหตุดังที่กล่าวก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

¹⁶ มนต์ชัย ธาตาอำนาจชัย.(2545). *กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์: รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย*. วิทยาลัยพณิชยการ มหาสารคาม. หน้า 59.

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 60.

การหาแนวทางด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริโภครและผู้ผลิตให้เกิดความยืดหยุ่น โดยพื้นฐานของระบบกองทุนประกันความเสียหายจะช่วยเยียวยาความเสียหายที่มากกว่าความรับผิดชอบ จึงมีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์จำพวกยานยนต์และเวชภัณฑ์¹⁸ หลักการดังกล่าวจึงสามารถช่วยลดช่องว่างในความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากผู้บริโภคได้รับความเสี่ยงภัยจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยที่ผู้บริโภครอาจจะได้รับการชดใช้เยียวยาที่เหมาะสมยอมทำให้เกิดผลกระทบต่อความต้องการในการบริโภคของผู้บริโภค ทำให้สินค้าในตลาดไม่สามารถจำหน่ายได้ผู้ผลิตก็จะประสบปัญหาการขาดทุน แต่หากกฎหมายไม่ให้ความช่วยเหลือผู้ผลิตก็อาจจะประสบปัญหาจากการถูกฟ้องร้องเมื่อสินค้าของผู้ผลิตเกิดความไม่ปลอดภัย ผู้ผลิตอาจหาทางป้องกันตนเองแต่การหาทางป้องกันดังกล่าวก็ถือได้ว่าเป็นต้นทุนการผลิต ทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้นผู้รับภาระทางอ้อมก็คือผู้บริโภครกล่าวคือ ผู้บริโภครจะต้องบริโภคสินค้าที่มีราคาแพงขึ้น นั่นย่อมไม่ใช่ทางออกที่เหมาะสมต่อผู้บริโภครและผู้ผลิต การนำระบบกองทุนประกันความเสียหายมาปรับใช้จึงเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาก็จะไม่สร้างภาระให้แก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไป

ประเทศฟินแลนด์¹⁹

ในประเทศฟินแลนด์มีการนำระบบประกันภัยและระบบกองทุนประกันความเสียหายมาใช้เช่นกัน โดยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเวชภัณฑ์²⁰ เหตุผลในการเยียวยาความเสียหายจากข้อบกพร่องทางกฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ ซึ่งความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ของประเทศฟินแลนด์เป็นไปในทิศทางและลักษณะเดียวกันกับประเทศสวีเดน วิวัฒนาการในการเยียวยาความเสียหายจากข้อบกพร่องทางกฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ของประเทศฟินแลนด์เกิดขึ้นจากความจำเป็นที่ผู้บริโภครจะต้องบริโภคสินค้าที่มีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตนได้ ประกอบกับวิชาการทางวิทยาศาสตร์ที่แม้แต่ผู้ผลิตเองก็ไม่สามารถที่จะล่วงรู้ในอนาคตได้ว่าผลิตภัณฑ์นั้นจะก่อให้เกิดอันตรายหรือไม่ ประเทศฟินแลนด์จึงได้นำระบบดังกล่าวมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหานั้น นอกจากจะให้ความคุ้มครองเพื่อเยียวยาความเสียหายแล้วยังเป็นการสร้างความเป็นธรรมให้แก่สังคมอีกด้วย

ประเทศนอร์เวย์²¹

ประเทศนอร์เวย์ก็เช่นกัน ที่กฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์มีข้อบกพร่องความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์คล้ายกับสองประเทศข้างต้น กล่าวคือเหตุผลในการยกเว้นความรับผิดชอบในเรื่องนี้เป็นผล

¹⁸ Geraint Howells (1993), *Comparative Product Liability*. (England: Dartmouth Publishing.), p.164.

¹⁹ มนัสชัย ธาดาอำนวยชัย. อ้างแล้ว, หน้า 61.

²⁰ Geraint Howells, *Supra Note 19*, p.168.

²¹ มนัสชัย ธาดาอำนวยชัย. อ้างแล้ว, หน้า 61.

มาจากการรักษาโดยเวชภัณฑ์ ซึ่งไม่สามารถคาดเดาผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้²² ประเทศนอร์เวย์จึงกำหนดให้ผู้ผลิตจัดทำกองทุนประกันความเสียหายในสินค้าประเภทเวชภัณฑ์ เมื่อผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการใช้เวชภัณฑ์ก็สามารถเรียกประกันเพื่อชดใช้เยียวยาความเสียหายโดยไม่ต้องฟ้องร้องเป็นคดีกับผู้ผลิต ซึ่งถ้าไม่มีการนำระบบกองทุนประกันความเสียหายมาใช้ก็จะทำให้ผู้บริโภค ผู้เสียหายในประเทศต้องดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดี ซึ่งจะทำให้เกิดความล่าช้าในการเยียวยาความเสียหายได้

กล่าวโดยสรุปการนำระบบกองทุนประกันความเสียหายของประเทศในแถบสแกนดิเนเวีย นั้นต่างก็มีข้อยกเว้นของความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ โดยส่วนใหญ่จะนำระบบกองทุนนั้นไปใช้กับสินค้าประเภทเวชภัณฑ์ และเพื่อเป็นการสร้างระบบการฟ้องร้องคดีในเรื่องความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ เนื่องจากในผลิตภัณฑ์ประเภทเวชภัณฑ์หรือสินค้าอื่นบางประเภทมีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอันตรายในลักษณะที่กว้างและกระจายออกไปแก่บุคคลภายนอกโดยผู้ผลิตเองก็ไม่สามารถคาดเดาเหตุการณ์ของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้²³ ผู้บริโภคก็ไม่สามารถที่จะรู้ว่าผลิตภัณฑ์ใดบ้างที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตนเช่นกัน เช่น ผู้บริโภคซื้อยาเวชภัณฑ์มาบริโภคก็ย่อมรู้ว่ามีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความเสียหายหากปรากฏว่ายานั้นอาจสะสมในร่างกายแล้วจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพซึ่งจะแสดงอาการเมื่อใดก็ไม่อาจรู้ได้

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการนำระบบกองทุนประกันความเสียหายมาใช้อาจจะทำให้สินค้ามีราคาสูงขึ้นซึ่งตกเป็นภาระแก่ผู้บริโภคก็ตาม ผู้บริโภคเองก็ควรจะต้องยอมรับว่าคนก็น่าจะมีส่วนร่วมในการลดความเสี่ยงจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ใช่ให้ภาระตกอยู่กับผู้ประกอบการฝ่ายเดียว หากผู้บริโภคจำเป็นต้องซื้อสินค้าในราคาที่สูงขึ้นแต่มีความรู้สึกปลอดภัยมากขึ้นเพราะเมื่อได้รับความเสียหาย ผู้บริโภคก็จะได้รับการชดใช้เยียวยาในทันทีจากกองทุน ระบบกองทุนประกันความเสียหายจึงเป็นทางเลือกที่ดีอีกทางที่จะนำมาใช้กับกฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ โดยมีข้อสังเกตว่าในประเทศแถบสแกนดิเนเวีย ไม่ได้กำหนดหลักดังกล่าวไว้ในกฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์แต่จะปรากฏในกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์นั้นๆ²⁴ เช่น กฎหมายที่เกี่ยวกับยานยนต์ กฎหมายที่เกี่ยวกับเวชภัณฑ์ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยงกับผู้บริโภคในจำนวนมาก ซึ่งประเทศไทยน่าจะนำมาเป็นแนวทางเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหการชดใช้เยียวยาและเพื่อให้กฎหมายที่มีอยู่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างเต็มที่อีกด้วย

²² Geraint Howells, Supanote 19, p.170

²³ Ibid, p.166.

²⁴ Andres Bjorklund (1998), *Income Distribution in Sweden: What is the achievement of the Welfare State*, [online] Available : www.Caesar.elite.nu/ajk/htm/tudo/edkk/Monographs_1997.html.